

СОФОКЪЛ

ЕДИП ЦАР

Превод от старогръцки: Александър Димитров Ничев, 1946

chitanka.info

лица

**ЕДИП
ЖРЕЦ
КРЕОН
ХОР ОТ ТИВАНСКИ СТАРЦИ
ТИРЕЗИЙ
ЙОКАСТА
ВЕСТИТЕЛ
ОВЧАР НА ЛАЙ
ДОМАШЕН ВЕСТИТЕЛ**

Действието се развива пред царския дворец в Тива.

ПРОЛОГ

ЕДИП

Деца, на древний Кадъм нови кълнове,
защо сте ми се сбрали и насядали,
със клончета молитвени обkitени^[1]?
Градът е цял изпълнен със тамянов дъх,
ехтят свещени песни и стенания.
За всичко туй не исках от вестители
да чуя вест, деца, и ето аз дойдох —
Едип, когото вред наричат „Славният“.

(Към жреца на Зевс.)

Но, старче, говори сега (прилично е
за тия да говориш ти), защо сте тук,
от страх ли, или пък с молба? Готов съм аз
да ви помогна всянак. Без сърце ще съм,
ако не трепна пред това събрание.

ЖРЕЦЪТ

Едипе, властелине на земята ми,
пред твоите олтари сме насядали —
деца с крила без силни още, грохнали
жреци (на Зевса аз съм жрец) и тия тук
отбор момци. Народът пък със клончета
в ръце е пред Паладините храмове^[2],
сред стъгдите, при пепелта пророческа
на Аполон^[3]. Ти виждаш сам как бурята
тресе града ни и глава не може той
да вдигне днес от тази бездна кървава.
Загива — плодовете съхнат в нивите,

загива — мре добитъкът, безплодни са
родилните страдания на майките.
Градът ни е сразен от огненосния
страхотен Мор. Гнети ни той, а къщата
на Кадъм запустява, и стенания
и в опли пълнят мрака в преизподнята.
Ни аз, нито момците сме насядали
пред теб като пред равен на безсмъртните,
но пръв си ти сред хората в нещаствия
и в напасти, от божовете пращани.
Дойде и ни избави ти от тежка дан,
която на певеца стръвен^[4] давахме.
Освободи ни, без да кажем думица
и без да те научим — само с божия
подкрепа, — тъй си мислим и приказваме.
И днес, Едипе, мъдри повелителю,
към тебе се обръщаме с молбите си
да ни помогнеш, вслушвайки се в божи глас
или в съвет на някого сред смъртните.
Че опитните, знам, и през нещаствия
до хубав край довеждат своите планове.
Ти, най-велик сред смъртните, вдигни града!
Мисли, спасител те нарича нашата
земя заради прежната ти преданост.
Но за властта ти да не кажем никога:
„Издигнахме се и — отново паднахме!“
И тъй, вдигни и закрепи държавата!
С добри поличби ти ни даде щастие —
такъв, какъвто бе преди, и днес бъди!
И ако пак ще имаш власт над нашата
земя, да бъде с хора тя е по-добре.
Заштото знай: не струва нито корабът,
ни крепостта, когато няма хора в тях.

ЕДИП

Чеда злочести, знайна, не незнайна е
за мене вашта скръб. Аз знам, че страдате.

Но никой между вас не страда с моите
страдания — вий своите болки знаете,
не мислите за чуждите. А моята
душа оплаква и града, и моята,
и твоята съдба в едно. И не заспал
от сън сега ме будите. Но чуйте ме:
аз дълго плаках, в много тъмни пътища
на мисълта блуждах. След дълъг размисъл
направих туй, което бе единствено:
Креона Менойкеев, брат на моята
съпруга, аз изпратих във питийското
светилище^[5] да пита със какви дела
и думи бих помогнал на държавата.
Пресмятам вече беспокоен времето —
какво ли прави? Той се бави повече,
отколкото изглеждаше и трябваше.
А дойде ли, ще бъде престъпление,
ако не спазя божията заповед.

ЖРЕЦЪТ

Навреме казваш — ето известяват ми
хей тия за Креоновото връщане.

ЕДИП

Цар Аполоне, чуй! Дано спасение
ни дойде с него! Светли са очите му!

ЖРЕЦЪТ

Изглежда весел — иначе не би венчал
глава със многоплодни вейки лаврови.

ЕДИП

Ще видим скоро. Той ни чува — близо е.
О царю, Менойкеев сине, сроднико,
какъв е Аполоновият отговор?

(Влиза Креон.)

КРЕОН

Добър, защото според мен и тежкото,
ако завърши със добро, е хубаво.

ЕДИП

Какви са тези думи? Аз не чувствувам
от тях ни смелост, нито страх в гърдите

КРЕОН

Ще кажа, ако искаш, тук пред всичките.
Ако ли не — да влезем вътре двамата.

ЕДИП

Пред всички говори! Аз страдам повече
за тези тук, отколкото за себе си.

КРЕОН

Това, което чух от бога — казвам го:
цар Феб ни заповядва недвусмислено
да махнем, да отмием от земята си
едно неизличено престъпление.

ЕДИП

С какво да се изкупи? И какво е то?

КРЕОН

С изгнание, с убийство за убийството,
че тази кръв разтърсвала страната ни.

ЕДИП

Но за чие убийство му е думата?

КРЕОН

Цар Лай бе, царю, наш владетел някога —
преди да управляваш ти страната ни.

ЕДИП

Да, чувах, но не съм го виждал никога.

КРЕОН

Днес богът иска за смъртта му — явно е —
да бъде отмъстено на убийците.

ЕДИП

Но де са те? Къде ще дирим бледите
следи на туй далечно престъпление?

КРЕОН

Той каза — тук, в града. А нещо дириш ли,
намираш го, нехаеш ли — убягва ти.

ЕДИП

Къде е паднал мъртъв Лай — дома си ли,
в полето ли, или във чужди краища?

КРЕОН

При бога за съвет отивал, казваше,
и оттогава — никакво завръщане.

ЕДИП

И ни вестител, нито спътник някакъв
го е видял — да каже, да разследвате?

КРЕОН

Загинали. Един се само с бяг спасил,
но каза той едно, и нищо повече.

ЕДИП

Какво? Едното много би ни казало,
ако надежда вдъхне ни началото.

КРЕОН

Нападнали ги, казваше, разбойници

и вкупом те извършили убийството.

ЕДИП

Но как ще дръзнат на това разбойници,
ако не са били оттук подкупени^[6]?

КРЕОН

Тъй мислеме и ние, но в бедите ни
не се застъпи никой за убития.

ЕДИП

Каква беда попречи да разследвате
смъртта, когато тъй загина царят ви?

КРЕОН

Загадките на сфинкса. Ние гледахме
пред себе си, а скритото забравихме.

ЕДИП

Но аз ще го разкрия сам от край до край.
Достойно Феб, достойно и самият ти
отново се застъпихте за мъртвия.
И с право свой съюзник ще ме видите
за бога да мъстя и за земята ни.
Че не заради нявгашни приятели
греха ще смия, а заради себе си.
Че който него е убил, със същата
ръка би поразил и мен. Застанвам се
за Лай, ала помагам и на себе си.
Сега, деца, вдигнете се от стълбите!
Вземете си молитвените клончета!
Народът Кадмов да се свика! Слушайте!
Ще сторя всичко! Ще живеем в щастие
или ще паднем — все по воля божия!

(Влиза в двореца заедно с Креон.)

ЖРЕЦЪТ

Деца, да станем! Ние се събрахме тук
за туй, което той вести. И нека Феб —
той, който ни изпрати този отговор, —
спре болестта и ни дари спасение!

(Шествието, начало с Жреца, напушта сцената.)

(Влиза Хорът.)

[1] Молителите носели в ръце маслинови или лаврови вейки. ↑

[2] Паладините храмове: в Тива имало два храма на богиня Атина. ↑

[3] При пепелта пророческа на Аполон. — На един хълм при изворите на река Исмен се намирал храмът на Аполон Исменски. В този храм гадаели по горенето на жертвени животни. ↑

[4] Стръвният певец е сфинксът, който пеел своята гибелна гатанка. Минувачите трябвало да кажат кое същество ходи сутрин на четири крака, на обед — на два, вечер — на три. Никой не можел да отговори, и всеки, който получавал гатанката, намирал смъртта си в една пропаст край града. Едип отговорил и така спасил и себе си, и Тива. ↑

[5] Питийското светилище — светилището на Аполон в Делфи (Питон), където жрицата Пития предсказвала човешката съдба. ↑

[6] Едип допуска, че убийството на Лай е дело на заговорници от двореца. ↑

ПАРОД

ХОР

Първа строфа

Зевсови сладки слова, в многозлатния Делфи родени^[1]
какво вестите в нашта славна
Тива? Изплашено тръпне сърцето ми, страх ме обзema,
спасителю, боже делийски^[2], Пеане^[3]!
Питам се трепетен — с нови ли обреди
искаш да служа, или пък с отколешни.
Ти, о безсмъртнице,
вечна Мълва, дъщеря на Надеждата златна, кажи ми!

Първа антистрофа

Първа те викам, о Зевсова дъще, безсмъртна Атино!
А с теб сестра ти Артемида,
нашта закрилница с кръглия славен престол, призовавам
и Феб-Аполон далнострелец!
О, помогнете ми, трима бранители!
Ако в предишната напаст, надвесена
върху земята ни,
вие премахнахте пламъка бедствен — и днес се явете!

Втора строфа

Уви! Безброй беди търпя!
Как страда целият народ!
Мисълта е без щит и не може човек
цяр да даде. Плодовете на нашата
богата земя не растат, а жените

не вдигат глава и загиват в родилните мъки.
Един след друг — бързи ята — ще ни видиш запътени
бързо, по-бързо от огън стихиен,
към бреговете тъмни.^[4]

Втора антистрофа

Така градът ни гине. Вред
лежат оставени тела —
смъртоносни тела — неоплакани.

Млади невести и майки прошарени
отвред при брега на олтарите плачат.^[5]
Те молят да бъдат спасени от страшните мъки.
Пеан^[6] звучи, носят се с него и жалбени викове:
„Златна Зевсова дъще^[7], прати ни
в бедите светла помощ!“

Трета строфа

Арея огнен, който днес
не със меден меч, а с плам
ни поразява сред плачевен вой,
ти отвърни далеч от мойта родна
земя — в огромния палат
на Амфитрита^[8] го хвърли
или на пустинните бурни
тракийски брегове!
Че нещо пощади ли нощ, ден го поразява.
Ти, господарю на гърма огненосен, порази
Арея, татко Зевсе, с твойта мълния!

Трета антистрофа

Ликийски царю^[9], разпръсни
вред със златна тетива
на помощ всепобедните стрели!
И ти прати ни, Артемидо, своите

пламтящи факли, с чийто плам
летиш в ликийските гори!
И бога с повезката златна,
чието име носи
градът ни^[10], Бакха виноок,
спътника на шумните менади^[11],
като съюзник аз зова.
С пламнал боров клон в ръка
ела против презрения от боговете^[12]!

[1] Зевсови сладки слова, в многозлатния Делфи родени. — Предсказанията на Аполон разкривали Зевсовата воля. В Делфи било най-главното прорицалище на Аполон. Около него имало много съкровищници; оттук и определението на Делфи като „многозлатен“. ↑

[2] Делийски — епитет на Аполон, който бил роден на остров Делос. ↑

[3] Пеан — прозвище, с което се обръщали към Аполон като към бог-лечител. ↑

[4] Към бреговете тъмни: — към бреговете на адските реки (Ахерон, Кокит, Стикс, Пирофлегетон). ↑

[5] Отвред при брега на олтарите плачат — олтарите на боговете се сравняват със спасителен бряг, към който се стремят отчаяните жени. ↑

[6] Пеан — молитвена песен, която отправяли към Аполон—Пеан. ↑

[7] Златна Зевсова дъще... — С първа антистрофа, втора строфа и втора антистрофа от встъпителната си песен Хорът се обръща към Атина. ↑

[8] Огромният палат на Амфитрита, за който говори Хорът, е морето. ↑

[9] Ликийски царю — обръщение към Аполон. Прилагателното е произведено от името на малоазийската област Ликия, където според легендата Латона родила Аполон и Артемида. Другаде (в „Електра“) Софокъл свързва този епитет с корен, който означава „вълк“: Виж на Феб Вълкоубиеца ликийския площад, Оресте. ↑

[10] Чието име носи градът ни — град Тива бил означаван като „Бакхова Тива“. ↑

[11] *Менади* — вакханки, участници в оргиастичния култ на Дионис (Бакх). ↑

[12] Презреният от боговете е Ареј. ↑

ПЪРВИ ЕПИЗОД

(От двореца излиза Едип.)

ЕДИП

Ти молиш. И послушаш ли ми думите,
и бога почетеш ли тъй — желаното
ще имаш: помощ в злото и спасение.
И чужд на този разказ, чужд на делото,
ще ви говоря. Ако имах улики,
не бих се лутал дълго из следите му.
И тъй, понеже съм новоприет сред вас,
кадмейци^[1], обявявам днес на всички ви:
на онзи, който знае от какъв човек
е бил погубен Лай, синът на Лабдака,
да ми разкаже всичко заповядвам аз.
И ако трябва да посочи себе си,
да знае, че не ще изплати нищо зло
и здрав ще си отиде от земята ни.
Ако пък някой знае, че убиецът
е чужденец, да не мълчи: в награда аз
ще го даря с богатство и със милости.
Мълчите ли, от страх за свой, за себе си,
не зачете ли някой тая заповед,
тогава — чуйте! Заповядвам: в този град,
където имам власт и трон, да няма той —
па бил той, който ще — подслон у никого!
Да не говорят с него и да няма дял
в молебствия и жертвоприношения,
да няма достъп до вода очистваща^[2]!
Да го отблъсква всеки дом, че той петни
града ни, както преди миг ми даде вест
от своето питийско прорицалище

цар Аполон! И ето, тъй аз ставам днес
съюзник и на бога, и на мъртвия.
Проклинам аз убиеца, било че сам,
било че с други се е скрил! Да влачи той,
злодеецът, средечно зло живота си!
И ако той живее тук, във моя дом,
и аз го зная, клетвите, изречени
от мене, нека паднат на главата ми!
И всичко туй заръчвам да направите
заради мен, за бога, за земята ни,
погиваща в безплодие от божи гняв.
И да не бе поискал бог, не биваше
смъртта неотмъстена да оставяте —
смъртта на пръв човек, на цар, — а трябваше
да дирите. Но днес е мое царството,
което беше негово, и моя е
съпругата му, мое е леглото му.
И ако бе щастлив с деца, децата ни
сестри и братя биха се наречали.
Но горък случай поразил главата му.
За всичко туй сега като за свой баща
ще се застъпя и по всички начини
ще диря оня мъж, чиято жертва е
синът на Лабдак, син на Полидор, а той —
син Кадмов, внук на Агенор, на древния^[3].
Които пък не сторят тъй, земята им
да няма плод, да нямат род жените им —
така се моля — и да гинат в днешната
беда, дори в по-тежка и от днешната!
А вам, деца, които одобрявате
това, да бъде Правдата^[4] съюзница
и с вас да бъдат боговете винаги!

ХОР

Обвързан с тази клетва, царю, казвам ти:
не съм убил, нито пък знам убиеца.
Да дирим ни възлага Феб! Та трябваше

самият той да назове виновника!

ЕДИП

Да, вярно е, но никой на безсмъртните
не ще наложи своето желание.

ХОР

Ще ти обадя друго свое мнение.

ЕДИП

И трето, ако имаш, обади ми го!

ХОР

Знам, цар Тирезий вижда, както вижда сам
цар Феб. От него ще научим най-добре,
ако за туй го, царю, ний запитаме.

ЕДИП

Не се забавих, и това е сторено.
Креон ме посъветва, та изпратих аз
двамина. Чудно! Той се бави толкова!

ХОР

А другото са празни стари приказки.

ЕДИП

Какви са те? Над всяка дума мисля аз.

ХОР

Разправяха, че бил убит от пътници.

ЕДИП

И аз го чух, но нямаме свидетели.

ХОР

Но ако знае малко страх сърцето му,
не би понесъл твоите проклятия.

ЕДИП

Със думи няма да уплашиш дръзкия.

ХОР

Но ето кой ще го открие — водят ни
пророка богоизбранен — единствен той
сред смъртните е сподобен със правдата.

(Влиза Тирезий, воден от дете.)

ЕДИП

Тирезий, който всичко знаеш — явното
и тайното, небесното и земното, —
не гледаш ти, но знаеш колко болен е
градът ни. Днес у тебе, царю, виждаме
единствена закрила и спасение.

Зашщото Феб — ако не са ти казали —
ни извести: от болестта спасение
ще дойде само ако бъдат хванати
убийците на Лая, ако бъдат те
убити или пратени в изгнание.

Сега — било с гадания по птиците,
било по други ясновидски пътища,
спаси града и себе си, спаси и мен,
отмий от нас петното на убийството!

Във твоя власт сме. Да помогаш другиму,
с каквото би могъл, е най-прекрасен труд.

ТИРЕЗИЙ

Уви! Уви! Как страшно е да знаеш там,
където не помага мъдрост! Знаех го,
а го забравих — иначе не бих дошъл.

ЕДИП

Защо си тъй сломен? Какво е станало?

ТИРЕЗИЙ

Пусни ме! Ако слушаш, безболезнено
ще понесеш ти — своето, аз — моето.

ЕДИП

Неправи думи, не с любов към роден град —
да го лишаваш от това пророчество!

ТИРЕЗИЙ

Но виждам, на добро не са и твоите
слова. Да не слети и мене същото...

(Trъгва си.)

ХОР

Недей, за боговете — всичко знаеш ти!
Не си отивай, падаме в нозете ти!

ТИРЕЗИЙ

Безумни сте! Не иде разкрия своите
нещастия, за да не кажа твоите!

ЕДИП

Как? Знаеш, а не казваш? И — предателство
тъкмиш за нас, и гибел за държавата?

ТИРЕЗИЙ

Ни тебе ще измъчвам, нито себе си.
Напразно питаш! Неми са устата ми!

ЕДИП

О, ти, най-зъл сред злите! Ти и камъка
би разгневил! Не ще ли кажеш? Тъй ли твърд
и хладен ще стоиш пред наште погледи?

ТИРЕЗИЙ

Гнева ми порицаваш ти, а своя гняв
у себе си дори не виждаш — мен кориш!

ЕДИП

Та кой не би изслушал с гняв такава реч,
с каквато ти обиждаш днес държавата?

ТИРЕЗИЙ

И да мълча, и крия, пак ще дойде то.

ЕДИП

Ти трябва да ми кажеш сам какво е то!

ТИРЕЗИЙ

Не ще говоря повече. А ти сега
гневи се с най-свирепа ярост — воля ти!

ЕДИП

И в своя гняв не ще пропусна нищо аз
от туй, що виждам. Знай, за мен ти имаш пръст
в убийството, участник си, убивал си,
макар и не с ръка! А ако виждаше,
бих рекъл: ти единствен си убиецът!

ТИРЕЗИЙ

Наистина ли? Казвам ти — присъдата,
която сам изрече, изпълни сега!

Не говори ни с тях; ни с мене повече —
че ти скверниш с безчестие земята ни!

ЕДИП

И ти го каза тъй безсръбно! Сигурно
си мислиш, че ще мине безнаказано?

ТИРЕЗИЙ

О, да, защото аз съм силен с правдата.

ЕДИП

Отде научи? Туй не са гадания.

ТИРЕЗИЙ

От тебе. И от теб принуден, казах го.

ЕДИП

Какво? Кажи го пак, да чуя по-добре!

ТИРЕЗИЙ

Нима не го разбра? Или — изпитваш ме?

ЕДИП

Не го разбрах напълно. Повтори ми го!

ТИРЕЗИЙ

Незнайният убиец си самият ти!

ЕДИП

Но не за радост ме обиждаш втори път.

ТИРЕЗИЙ

Да продължа ли, за да пламнеш повече?

ЕДИП

Да, колкото желаеш, но — напразно е.

ТИРЕЗИЙ

Не знаеш ти, и казвам ти: с най-близките
си в срамни връзки и не виждаш злото си.

ЕДИП

И мислиш ти, ще караш все тъй весело?

ТИРЕЗИЙ

Щом има още малко сила правдата...

ЕДИП

Да, има, ала не за тебе — сляп си ти
с очите си, с ума си и с ушите си!

ТИРЕЗИЙ

А ти — злочест! Присмиваш се за същото,
зарад което сам ще чуваш присмехи.

ЕДИП

Сред вечна нощ нито на мен ще сториш зло,
нито на други, който вижда слънцето.

ТИРЕЗИЙ

Та не от мен да паднеш ти е съдено —
че стига Феб и негова е грижата.

ЕДИП

Креон ли, или ти измисли всичко туй?

ТИРЕЗИЙ

Не ти е крив Креон, у теб е злото ти.

ЕДИП

Богатство, власт — изкуство над изкуствата
на толкова съперници в живота ни!

О, колко много завист вие криете,
щом за властта, която бе ми дадена
от гражданите даром, не измолена,
Креон, добрият мой приятел, верният
Креон ме дебне, за да ме свали от власт,
и праша този вештер, който сплетничи,
измамник с поглед, вперен във облагите,
ала в изкуството си — сляп! Кажи сега,
къде си се показал ясновидец ти?

Зашо, когато страшният певец^[5] бе тук,
не каза ти ни думи за спасение^[6]?

Не всеки срещнат гатаnkата можеше
да разреши, тук ясновидство трябваше.

На тебе не помогнаха ни птиците,
ни божовете. Аз дойдох, неукият
Едип, и го смирих — намерих отговор
с ума си, без да ме научат птиците.
И искаш мене да свалиш, та близичко
да бъдеш до Креон и до престола му!
Горко на тебе и на съставителя
на този план! И — да не беше толкоз стар,
разбрал би ти под мъките какво кроиш!

ХОР

И неговите думи, па и твоите,
Едипе, ни се струват в гняв изречени.
Не бива тъй. Да видим как е най-добре
да се изпълни божията заповед.

ТИРЕЗИЙ

Ти имаш власт на цар, но в своя отговор
съм равен с тебе, и в това е *мойта* власт.
Че не на тебе служа, а на Локсиас,
и не Креон е мой защитник. Чуй сега,
понеже се присмя на слепотата ми!
Ти гледаш и не виждаш ни бедата си,
ни де живеещ, ни с коя. А знаеш ли
чий син си? Да, не знаеш сам, че враг си ти
на близките си в ада и под слънцето.
Две клетви — на баща ти и на майка ти —
с ужасни стъпки ще те погнат някога.
Днес виждаш, но ще бъде мрак в очите ти.
Кой залив, кой ли Китерон от твоя вик
не ще прокънне скоро, щом узнаеш ти
за своя брак, чрез който не в пристанище
си стигнал тук подир щастливо плуване?
Не виждаш още много други бедствия —
едно ще си с баща си и с децата си.
Сега скверни Креона и езика ми!
Но няма да загине никой никога

сред смъртните от тебе по-окаяно!

ЕДИП

Да слушам нетърпимите му приказки!
Проклятие! Върви си скоро! Махай се
и в моя дом не се вестявай никога!

ТИРЕЗИЙ

Ако не бе ме викал ти, не бих дошъл.

ЕДИП

Не знаех, че ще ми говориш глупости —
не бих изпратил да те викат иначе.

ТИРЕЗИЙ

Такъв съм, както ти ме мислиш, глупав съм.
Но мъдър бях за твоите родители.

ЕДИП

Кой? Постой! Кои ми са родители?

ТИРЕЗИЙ

Рождение и смърт ти носи — този ден.

ЕДИП

Как всичко казваш тъмно и загадъчно!

ТИРЕЗИЙ

Не си ли ти най-вещият в загадките?

ЕДИП

Хули ме с туй, в което ми е славата!

ТИРЕЗИЙ

И гибел ти донесе — твойто щастие.

ЕДИП

Не ща да зная, щом спасих държавата!

ТИРЕЗИЙ

Тогава, аз иде си вървя.

(Към момчето.)

Води, момче!

ЕДИП

Да, да, води го! Щом си тук, досаждаш ми!
Махни се и не ще ме мъчиш повече!

ТИРЕЗИЙ

Отивам си и казвам за какво дойдох —
без страх. Не е в ръцете ти животът ми.
И казвам: тоз, когото дириш толкова
с повели и заплахи за убийството
на Лая — той е тук и, казват, странник бил
и пришълец, но ще излезе тукашен,
роден тиванец — но на свойто щастие
не ще се радва: сляп ще стане от окат
и беден от богат, ще броди в чужди край
и в мрак ще лучка със тояга пътя си.
Баща и брат на рожбите си, мъж и син
на таз, която го роди, на татко си
убиец и наследник на леглото му —
ще се покаже мигом той. Върви дома
и пак мисли! Откриеш ли лъжа у мен,
кажи, че не разбирам от гадания!

(Излиза, воден от момчето. Едип влиза в двореца.)

[1] Кадмейци — потомци на Кадъм, тиванци. ↑

[2] За да покажат, че смятат госта си за добре дошъл, домакините
му поливали да измие нозете си. ↑

[3] Като изрежда тържествено предците на убития Лай, Едип
подчертава важността на отмъщението за потомък на легендарни герои

(Кадъм и Агенор). ↑

[4] *Правдата* — Дика (Дике), богиня на справедливостта, дъщеря на Зевс. ↑

[5] Страшният певец е сфинкс. ↑

[6] Тирезий трябвало да мълчи по заповед на бога. ↑

ПЪРВИ СТАЗИМ

ХОР

Първа строфа

Пророческият камък от Делфи^[1] за кого ли каза,
че с кървави ръце е извършил страшно престъпление?
Настана часът му днес —
по-бързо от вихрен кон
да бяга далеч от нас.
Върху него се хвърля синът на Зев-
са^[2] с оръжие — с огън и гръм — в ръце.
Идат страшни по него
безсърдечните кери.

Първа антистрофа

От снежния Парнас^[3] просия от скоро светла божа
повеля — всеки смъртен да гони тъмния убиец.
Той броди в диви гори,
блуждае там като бик
по чуки и пещери
в самота, със злочести нозе, злочест —
да избегне вещаното в земния пъп^[4],
но то вечно е живо
и над него се вие.

Втора строфа

Страшни слова!
Страшни слова!
Как ме смути

мъдрият жрец!
Нито е тъй,
нито пък — не:
що да река,
питам смутен.
Във очакване тръпна. Мрак —
— тъмно напред,
тъмно назад!
Та в какъв ли спор Лабдакидите
са живели с Едип,
Полибов син?
Нито преди,
нито сега —
нищо не съм
чувал,
та да тръгна сега,
твърдо разbral,
вярвайки сам,
против славния вред,
в целия град
тачен Едип,
за Лабдакидите да отмъстя, за незнайната смърт.

Втора антистрофа

Зная, че Зевс,
зная, че Феб
с поглед следят
всички дела,
Ала че той —
някакъв жрец —
би надвишил
в знание мен —
аз не смяtam за вярно. Да,
с мъдрост един
би надвишил
мъдростта на друг между хората.

Аз не ще одобря
тия слова
нивга, преди
сам да съзра
техния здрав
смисъл.

Че крилатият сфинкс —
гледахме ний —
спря пред Едип,
и видяхме мъдрец —
с обич в града
той бе приет.

Няма да чуе от мен обвинение никога той.

[1] Пророческият камък от Делфи — делфийското прорицалище се намирало върху скала. ↑

[2] Синът на Зевса — Аполон. ↑

[3] *От снежния Парнас* — по-точно, от делфийското прорицалище, което било разположено на склона на планината Парнас.

↑

[4] *Вещаното във земния пъп*, т.е. в Делфи. ↑

ВТОРИ ЕПИЗОД

(Влиза Креон.)

КРЕОН (към Хора)

Съграждани, узнах, че със ужасна реч
ме обвинявал цар Едип. Не се стърпях
и ето ида тук. Но ако мисли той,
че в днешните беди от мен — от моите
дела и думи — е понесъл някаква
вреда, не искам да живея повече,
белязан със такъв позор. Не малко зло
ми носят тези тежки думи — носят ми
най-страшното! Злодей ли съм в държавата,
злодей иде ме зовеш и ти, и моите.

ХОР

Обидата, аз мисля, бе изречена
при кипнал гняв, а не след зряло мислене.

КРЕОН

Но той е заявил, че прорицателят
по мой съвет говорел тук неистини.

ХОР

Да, каза, но не знам какво си мислеше.

КРЕОН

Но как, нима със поглед здрав и с разум здрав
ми хвърля той такова обвинение?

ХОР

Не знам. Не виждам туй, що вършат властните.

Но ето го, излиза от палатите.

(Влиза Едип.)

ЕДИП (към Креон)

Хей, ти! Защо си тук? Или дотолкова
безсрамни са очите ти, че пак си тук,
във моя дом, ти, явен мой убиецо,
грабителю на царството ми? Я кажи,
за боговете, глупост или страх видя
у мен, та дръзна толкова? А може би
помисли, че не ще узная подлата
постъпка, че и да я знам — безсилен съм?
Не е ли глупост твоето решение —
да гониш власт без хора, без приятели?
Та тя се хваща с хора и съкровища!

КРЕОН

Недей така! Изслушай моя отговор
сега, а после, като чуеш, сам съди.

ЕДИП

Говориши сладко, но не ще те слушам аз!
Разбрах: за мене враг си ти, опасен враг!

КРЕОН

Изслушай първо майто обяснение!.

ЕДИП

Едно не казвай само — че не си злодей!

КРЕОН

Но вярвай, ако смяташ безразсъдното
упорство за полезно нещо — лъжеш се!

ЕДИП

Но вярвай, ако смяташ безнаказано
да правиш зло на своя близък — лъжеш се!

КРЕОН

Признавам, право казваш. Но каква беда
си претърпял от мене — обади, кажи ми я!

ЕДИП

Ти каза ли ми, или не — че трябвало
да пратя да повикат оня *свет* пророк?

КРЕОН

И още съм на прежното си мнение.

ЕДИП

А колко време става днес, откакто Лай...

КРЕОН

Откакто Лай — какво? Не те разбирам.

ЕДИП

... е паднал, поразен от неизвестна смърт?

КРЕОН

Отдавна бе, години много минаха.

ЕДИП

Тогава пак ли той жрец гадаеше?

КРЕОН

И пак бе мъдър, пак така го тачеха.

ЕДИП

За мене да е споменавал някога?

КРЕОН

Поне когато бивах с него — никога.

ЕДИП

Разследвахте ли после по убийството?

КРЕОН

Разследвахме, но нищо не намерихме.

ЕДИП

Защо *тогава* е мълчал мъдрецът ви?

КРЕОН

Не знам, а щом не зная, не говоря аз.

ЕДИП

Ала едно поне ще кажеш, знаеш го...

КРЕОН

Не ще отричам, ако знам наистина.

ЕДИП

... че ако с теб не бе се сдумал, никога не би твърдял, че аз съм бил убиецът.

КРЕОН

Какво е казал, знаеш сам. Но аз сега ще те попитам, както ти ме питаше.

ЕДИП

Добре. Не ще ме уличиш в убийството.

КРЕОН

Ти имаш за жена сестра ми, тъй ли е?

ЕДИП

Не може да се каже, че не е така.

КРЕОН

И властвуваш еднакво с нея в царството?

ЕДИП

Каквото пожелае — изпълнявам го.

КРЕОН

Не съм ли равен трети аз на двама ви?

ЕДИП

И ето, лош приятел ти си точно тук.

КРЕОН

Не — щом със мене поразъдиш хубаво.
Та помисли: кой, смяташ, пред покоя си
би предпочел властта и страховете й,
ако мощта му си остане същата?

Ни аз самият съм жадувал царска власт,
когато мога като цар да действувам,
ни друг човек със разум. Та без страх сега
аз имам всичко. Ако пък самият аз
бях цар, бих вършил много нещо без сърце.
Как по-приятен ще ми бъде царски трон
при тази мирна слава и могъщество?

Не съм аз още оглупял дотолкова —
да диря благо без облага. Тачат ме
отвред, от вси страни дочувам поздрави,
дори когато молят тебе — мен зоват, —
на всекиго успехът е в ръцете ми.

Как бих оставил туй заради трона ти?

Разумният не ще постъпи глупаво.

Не съм живял с такива намерения,
ни с друг бих дръзнал на подобни работи —
И можеш да се увериш — иди в Питон
и питай вярно ли вестих вещаното.

И ако разбереш, че с прорицателя
съм заговор кроил, убий ме — не с една,
а с две присъди: с моята и с твоята!

Но с тъмни подозрения не ме вини!
Не бива за добри да смяташ лошите,
добрите пък за лоши. Запомни добре:
приятел верен да отхвърлиш, все едно —
отхвърляш сам живота си, най-скъпото.
Но ще узнаеш туй след време — времето
единствено показва справедливия,
а лошия ще разбереш в едничък ден.

ХОР

Добро е, царю, туй за предпазливия —
несигурни са бързите решения.

ЕДИП

Когато някой бърза с тайни планове,
и аз ще бързам с моите решения.
Ала остана ли спокоен — своето
ще свърши той, а майто е загубено.

КРЕОН

Какво желаеш ти? Да ме прогониш ли?

ЕДИП

Не! Смърт за тебе искам, не изгнание!

КРЕОН

Но покажи преди това вината ми!

ЕДИП

Какво? Говориш с твърд и непокорен глас?

КРЕОН

Та виждам те безумен!

ЕДИП

Зная своето!

КРЕОН

Но знай така и моето!

ЕДИП

Престъпник си!

КРЕОН

Ако грешиш?

ЕДИП

Ще слушаш — и така да е!

КРЕОН

Не, лош властител — не!

ЕДИП

О граде, граде мой!

КРЕОН

И аз съм син на този град, не само ти!

ХОР

Царе, запрете! Виждам, от палатите
навреме иде тук Йокаста. Спора си
със нейна помощ трябва да загладите.

(Влиза Йокаста.)

ЙОКАСТА

Каква сте разпра вдигнали, нещастници?
И как не се червите пред земята ни,
тъй болна днес, та лични ежби вдигате!
Върви дома, и ти, Креоне, тръгвай си!
Нишожната обида не раздухвайте!

КРЕОН

О сестро, страшно е решил съпругът ти
Едип, и моята участ е изгнание
от родната земя или насилна смърт!

ЕДИП

Така е, жено. Хванах го — живота ми
заплашваше с коварните си хитrostи!

КРЕОН

Да нямам радост, да умра с проклятие,
ако съм сторил даже най-нищожното!

ЙОКАСТА

Едипе, за безсмъртните, повярвай му
заради тази клетва пред небесните,
заради мене и заради всички ни!

КОМОС

Строфа

ХОР

Мисли, склони,
слушай нас,
царю наш,
моля те!

ЕДИП

Какво желаеш ти от мене?

ХОР

Разумен мъж
вред е бил,
клетва днес
даде той —
затуй го и зачитай!

ЕДИП

ХОР
Ти знаеш ли що искаш?

ХОР
Знам.

ЕДИП
Кажи тогаз!

ХОР
Щом клетва е дал твой близък човек,
със тъмна вина не го безчести!

ЕДИП
Но знай добре, че със това желание
ти искаш смърт за мен или изгнание.

ХОР
О, не, кълна се в Хелиос, най-първият
в небето! Нека загина, от бог, от близки напуснат,
със най-лоша смърт, ако мисля това!
Беден аз! Гине днес моят град!
Сърцето ми се къса, че към прежните беди
прибави други, нови, този ваш спор!

ЕДИП
Свободен е — пък нека да загина аз
и със позор ме пратят във изгнание!
Не той, а ти ме трогна с твоите жалостни
молби. А него аз ще мразя винаги.

ЙОКАСТА
С омраза скланяш, но гневът ти стихне ли,
ще ти тежи. Характер като твоят е
със право най-непоносим за себе си.

ЕДИП
Махни се, остави ме! Вън!

КРЕОН

Отивам си.
Не ме разбра, ала за тях съм същият.

(Излиза.)

Антистрофа

ХОР

Зашо стоиш,
жено, тук?
Влезте там,
у дома!

ЙОКАСТА

Да видя първо що се случи.

ХОР

С неясна реч
в миг дойде
зъл навет.
Хапе той,
дори да е неверен.

ЙОКАСТА

Помежду тях ли?

ХОР

Да.

ЙОКАСТА

Какво говореха?

ХОР

Не, стига ми туй, че в тези беди

прекъсна се тук и спря тоя спор!

ЕДИП

Къде достигна с мъдростта си —
виждаш ли?

Остави ме и глухо е сърцето ти.

ХОР

О господарю, казвал съм ти неведнъж!
Но знай, безумен ще бъда, безсилен да мисля,
реша ли от тебе да се отделя.
Моя скъп роден край, който бе
сред бурите, подкара ти с попътни ветрове.
Добре води ни, ако можеш пак ти!

ЙОКАСТА

Кажи, за боговете, царю, моля те,
и аз да знам защо си гневен толкова!

ЕДИП

Ще кажа (че почитам тебе повече
от тия) за Креоновите замисли.

ЙОКАСТА

Като виниш, кажи да чуя прав ли си.

ЕДИП

На Лая, казва, аз съм бил убиецът!

ЙОКАСТА

Той знае сам, или е чул от някого?

ЕДИП

Престъпен прорицател ми изпрати той,
а сам не се издава нито с думица.

ЙОКАСТА

Не се вълнувай от подобни работи,
послушай мене, запомни, че смъртните
не са дарени с дар да знаят бъдното.
Накратко ще ти дам и доказателство.
Цар Лай получи някога вещание
(не ще река — от Феб, а — от жреците му),
че да загине му било орисано
от син, роден от мене и от него.
Но ето, както се мълви, убили го
на кръстопът разбойници от чужди край.
Три дена още нямаше роденото —
свърза му нозете и чрез робите
го хвърли той в планински диви кътища.
И нито Аполон направи моя син
отцеубиец, нито Лай видя това,
което го тревожеше, от своя син.
А тъй ни предвещаваха пророчества.
Нехай за тях! Че богът нещо сметне ли
за нужно, лесно сам ще ни изпрати вест.

ЕДИП

О, тези думи! Как ме разтревожиха,
Йокасто, колко бурно е в душата ми!

ЙОКАСТА

Каква тревога облада сърцето ти?

ЕДИП

Ах, твоите уста като че казаха,
че Лай е бил убит на кръстопътище!

ЙОКАСТА

Тъй казвала. И днес говорят същото.

ЕДИП

В коя страна се случи туй нещастие?

ЙОКАСТА

Фокида се зове земята. Срещат се
два пътя там — от Делфи и от Давлия.

ЕДИП

А колко време вече се е минало?

ЙОКАСТА

Не много преди твойто прогласяване
за цар пристигна във града известие.

ЕДИП

Какво си съдил с мен да сториш, Зевсе!

ЙОКАСТА

Едипе, от какво е туй смущение?

ЕДИП

Недей ме пита вече! Как изглеждаше
по външност Лай и на какви години бе?

ЙОКАСТА

Висок, със първи сняг върху главата си.
Лицето му не бе далеч от твоето.

ЕДИП

Горко ми! Без да знам — изглежда, себе си
проклинах със ужасните проклятия!

ЙОКАСТА

Какво? Като те гледам, царю, страх ме е!

ЕДИП

Треперя да не би да вижда жрецът! Но —
ще кажеш ти с едничък още отговор.

ЙОКАСТА

Боя се, но каквото знам, ще кажа аз.

ЕДИП

С малцина ли бе тръгнал, или имаше
голяма свита — както ходят властници?

ЙОКАСТА

Петима бяха заедно с вестителя,
с една кола, и в нея Лай пътуваше.

ЕДИП

Уви! Сега е ясно! Но кажи ми кой,
съпруго, ви донесе тук известие?

ЙОКАСТА

Един слуга — спасил се бе единствен той.

ЕДИП

Намира ли се и сега в двореца ни?

ЙОКАСТА

Не. Щом се върна и видя, че *ти* си цар,
а Лай е между мъртвите, замоли ме
горещо, като улови ръката ми,
да го изпратя да пасе стадата ни —
да бъдел по-далеч от нашта столнина.
И аз го пратих. Като роб, заслужваше
от мене той и по-големи милости.

ЕДИП

Как би могъл да дойде незабавно тук?

ЙОКАСТА

Това е лесно. Но — кажи защо ти е!

ЕДИП

Боя се, че съм казал предостатъчно

зашо тъй силно искам да го видя.

ЙОКАСТА

Добре, ще дойде, царю. Но достойна съм
и аз да зная твоите страдания.

ЕДИП

Не ще откажа днес, когато толкова
тревоги ме гнетят! Кому ли другиму
ще кажа, ако не на тебе, злото си?
Баща ми беше Полиб, от Коринт бе той,
и от Дорида бе Меропа, майка ми,
а аз се смятах пръв сред коринтийците
до онзи миг, достоен за учудване,
но не достоен и за страховете ми.
Веднъж ми каза мъж един, пиян, на пир,
че не същински син съм бил на татко си.
Гнева си сдържах този ден с усилие.
На следния — отидох аз при своите
родители с въпрос. Те гневни пламнаха
към онзи, който бе изрекъл хулата.
Зарадва ме това, но все пак думите
ме мъчеха, в ума ми те засядаха.
И тайно от баща и майка, тръгнах аз
към Делфи. Ала Феб не даде отговор
на моите въпроси. Други бедствия,
и ужаси, и скърби ми предрече той:
че ще лежа със майка си, че моя род
ще гледат всички смъртни с отвращение,
че родния си татко ще убия аз.
Щом чух това, забягнах от коринтската
земя — аз дирех по звездите пътя си
към онзи край, където няма никога
да видя как се сбъдва прорицаното.
И стигнах там, където според твоите
слова бил паднал царят на тиванците.
Пред тебе, жено, ще говоря правото.

Щом стигнах оня кръстопът, насреща си
видях вестител, а в кола, запрегната
с коне, седеше мъж, какъвто ти сега
описа. И коларят, пък и старецът
да ме отбият искаха от пътя ми.
Коларя, който яростно ме бълскаше,
в гнева си аз убих. Когато старецът
видя, че приближавам до колата му,
със двоен бич ме плесна по главата. Но —
платих му здраво — тутакси с тоягата
във тази хе ръка го храснах. Мигом той
се просна възнак, свлечен от колата си.
И всичките избих. Ако със странника
е имал нещо общо Лай, ще има ли
от мене по-нещастен между смъртните,
от мене по-омразен за безсмъртните?
Не може нито чужденец, ни тукашен
да ме приеме с блага реч — от всеки дом
ще ме отблъскват. И това проклятие
не друг, а сам аз хвърлих върху себе си.
Леглото на убития сквернят сега
ръцете ми, които го погубиха.
Не съм ли цял в престъпност и безчестие?
Да бягам — да не видя своите, в роден край
кракът ми да не стъпи — или с майка си
ще вляза в брак и ще убия татко си!
Наистина, не ще ли бъде казано
със право, че това ми праша страшен бог?
Не, не, пресвето божие величие,
дано не видя този ден! О, без следа
да си отида, но преди такъв позор
да видя как е опетnil челото ми!

ХОР

Това ни плаши, царю, но — надявай се,
додето разбереш от очевидеца.

ЕДИП

И само във това ми е надеждата —
да чакам да пристигне тука пастирът.

ЙОКАСТА

Каква надежда — в неговото идване?

ЕДИП

Ще ти обадя. Ако каже същото,
което каза ти — избягнах ужаса.

ЙОКАСТА

Какво пък толко важно съм ти казала?

ЕДИП

Ти казваше, че известил: разбойници
убили Лая. Каже ли и днес, че са
били мнозина — аз не съм убиецът.
Един не е мнозина. Ала каже ли:
един-единствен бе — тогава, явно е,
на моята глава тежи убийството.

ЙОКАСТА

Но знай, такива точно бяха думите,
и друго днес не може да говори той.
Цял град ги чу, не ги чух аз единствена.
Но и да се откаже от предишните
слова, о царю, няма да докаже той,
че Лай загинал според прорицаното!
Та Феб вести, че ще умре от моя син!
А ето че не го уби злочестото
дете — самото то загина по-напред.
От днес нататък заради пророчества
не ще обръщам поглед аз на вси страни.

ЕДИП

Отлично мислиш. Но кажи на някого

да викне роба, не забравяй, моля те!

ЙОКАСТА

Сега ще пратя. Но да се прибираме.
Не ще престъпя твоите желания.

(Влизат в двореца.)

ВТОРИ СТАЗИМ

ХОР

Първа строфа

Дано съдбата ми изпрати
свята чистота на всички думи и
дела! Божествени закони
има за тях — родени са те
в небесния ефир. Олимп е тихен
родител — не ги е създал
човешкият смъртен род.
В забрава няма те сън да заспят.
Във тях живее велик
бог:
старост не знае той.

Първа антистрофа

Да, гордостта тирани ражда.
Гордостта, в безумното пресищане
със много прекалено, с много вредно,
стига до най-стръмния връх
и в миг полита в бездните съдловни,
където на вярна твърд
нозете не ще опрат.
Не спирай, боже, тази борба
за нашто щастие! В теб
аз
вечно ще виждам щит.

Втора строфа

Ала щом в дела и думи
 някой е надменен, щом
пред Правдата няма страх
 и не тачи божия дом,
да падне връз него зла съдба
 за престъпната му гордост!
И дили ли в неправдата облаги,
далеч не е ли от греха,
посяга ли безумен към светини —
тогава как ще каже, че от себе си
 гневните стрели отвръща?
Щом с такова дело се добива чест,
зашо да се моля аз?

Втора антисстрофа

С почит няма да отивам
 към свещения земен пъп,
ни в храма абайски^[1], нито
 в олимпийската земя^[2],
додето не видим всички ний
 верни божите прокоби.
Могъщи Зевсе, ако ти си с право
над всички цар — на твойта власт
бессмъртна, вечна, туй да не убегне!
Вещаното преди на Лай — изчезва днес,
 гине то — не вярват в него!
 Никъде не се почита вече Феб!
На вярата в бога — край!

[1] Абайски — от Аба, древен град във Фокида с прочуто светилище на Аполон. ↑

[2] Олимпийска земя — Олимпия, област в Елада. ↑

ТРЕТИ ЕПИЗОД

(От двореца излиза Йокаста. Следват я Слугини.)

ЙОКАСТА

Тивански първенци, реших олтарите
на боговете да обходя с дар в ръце —
със тез венци и с тези благовония.
Че толкова тревоги днес безкрай гнетят
Едипа и не може като мъдър мъж
за новото да съди той по старото,
а слуша всеки, който казва ужаси.
Съветите ми не помагат. Тебе днес,
ликийски Аполоне, тебе, близкия,
дойдох да моля тук със тия дарове
да ни дадеш честито избавление.
Така смутен е! Гледаме го трепетни,
тъй както в буря гледаме кормчията.

(Влиза Вестител.)

ВЕСТИТЕЛЯТ (към Хора)

Ще мога ли от вас да чуя, граждани,
къде живее цар Едип? А най-добре —
къде е той самият — ако знаете.

ХОР

Ей къщата му; той е вътре, страннико.
А тази тук е майка на децата му.

ВЕСТИТЕЛЯТ

Честита сред честити да е всяко

почтената съпруга на владетеля!

ЙОКАСТА

Добро и тебе, страннико. Заслужваш го
с любезните си думи. Но кажи с каква
молба пристигаш и с какво известие?

ВЕСТИТЕЛЯТ

Добро за твоя дом и за съпруга ти.

ЙОКАСТА

Какво е то и кой те е проводил тук?

ВЕСТИТЕЛЯТ

Коринт. Вестта, що нося, ще е радостна
за тебе — как не? Но и скръбна може би.

ЙОКАСТА

Каква е тя със тая сила двойствена?

ВЕСТИТЕЛЯТ

Едипа искат хората в истмийската
земя^[1] да сторят цар — така се казваше.

ЙОКАСТА

Как? Цар не е ли вече Полиб, старият?

ВЕСТИТЕЛЯТ

Не, вече не. Смъртта го скри във гроба му.

ЙОКАСТА

Що рече, старче? Полиб мъртъв? Вярно ли?

ВЕСТИТЕЛЯТ

Ако не казвам право, нека сам умра.

ЙОКАСТА (*към една прислужница*)

Момиче, тичай бързо, извести това
на господаря!

(*Прислужницата бързо влиза в двораца.*)

Божи прорицания,
къде сте? Него трепетен избягваше
Едип, за да не го убий — а паднал той
от своя смърт, не падна от ръката му!

(*Влиза Едип.*)

ЕДИП

Йокастина главице, ти, възлюбена,
кажи — защо ме викна от покоите?

ЙОКАСТА

Я чуй тогова и кажи — що станаха
божествените свети прорицания?

ЕДИП

Но кой е той, каква е новината му?

ЙОКАСТА

Дошъл е от Коринт със вест, че татко ти,
цар Полиб, е умрял, не е сред живите!

ЕДИП (към Вестителя)

Какво говориш, сам вести ми, страннико!

ВЕСТИТЕЛЯТ

Щом трябва с тази вест да почна, ето я:
баша ти се пресели между мъртвите.

ЕДИП

От нож ли падна поразен, от болест ли?

ВЕСТИТЕЛЯТ

Не трябва много, за да падне стар човек.

ЕДИП

От болест е умрял, изглежда, бедният.

ВЕСТИТЕЛЯТ

И още — от товара на годините.

ЕДИП (ликува)

Ах, жено, кой ще гледа днес питийския пророчески олтар или пък птиците, според чиито крясъци аз трябваше баща си да убия! Ето мъртвият лежи в земята. Аз не съм докосвал меч. А може да се е стопил от жал по мен, и тъй причина за смъртта му — аз ще съм. Лежи във ада Полиб, а със него са и всички тези празни предсказания!

ЙОКАСТА

Не ти ли казвах за това отдавна аз?

ЕДИП

Така е, но страхът ме заблуждаваше.

ЙОКАСТА

Не туряй вече нищо на сърцето си!

ЕДИП

Но как да нямам страх от брак със майка си?

ЙОКАСТА

Зашо ще се боим, когато вред цари
Случайността и ний не знаем бъдното?
Живей и не мисли — така е най-добре.

И ти не се плаши от брак със майка си!
Насън мнозина виждат как със майка си
делят легло. Но който смята всичко туй
за празно нещо — той живее най-добре.

ЕДИП

Тъй щеше да е всичко, ако майка ми
не беше жива. И макар че хубаво
говориш, аз не мога да не се боя.

ЙОКАСТА

Око за тебе е смъртта на татко ти. [\[2\]](#)

ЕДИП

О, да, но имам страх от нея, живата!

ВЕСТИТЕЛЯТ

Каква жена създава страховете ви?

ЕДИП

Меропа, чийто мъж бе, старче, мъртвият.

ВЕСТИТЕЛЯТ

Какво у нея ви тревожи толкова?

ЕДИП

Една ужасна божа дума, страннико.

ВЕСТИТЕЛЯТ

Каква? Или не се открива другиму?

ЕДИП

Защо не? Локсий бе ми казал някога,
че трябва да деля постеля с майка си
и да пролея сам кръвта на татко си.
Затуй, далече от Коринт, отдавна тук
живея. Вярно, в щастие, но сладко е

в очи да гледаш своите родители.

ВЕСТИТЕЛЯТ

И този страх те прати във изгнание?

ЕДИП

Не исках, старче, да убия татко си.

ВЕСТИТЕЛЯТ

Зашо не те избавя от тревогата,
о царю, щом с добро дойдох в палата ти?

ЕДИП

И царска ще е моята признателност.

ВЕСТИТЕЛЯТ

Затуй дойдох — за да получа някакво
добро от тебе, като станеш цар в Коринт.

ЕДИП

При своите не ще се върна никога!

ВЕСТИТЕЛЯТ

Не знаеш сам що правиш, синко, вижда се.

ЕДИП

Как, старче? Научи ме, за безсмъртните!

ВЕСТИТЕЛЯТ

... щом затова не идваш във земята си.

ЕДИП

Боя се прав да не излезе Локсиас.

ВЕСТИТЕЛЯТ

Боиш се да не съгрешиш със майка си?

ЕДИП

Това е, старче, туй ме плаши винаги.

ВЕСТИТЕЛЯТ

Но тоя страх — ти знаеш ли? — е празен страх!

ЕДИП

Зашо пък празен? Та нали съм тухен син?

ВЕСТИТЕЛЯТ

Заштото Полиб в нищо ти не беше род.

ЕДИП

Що думаш? Та не е ли Полиб мой баща?

ВЕСТИТЕЛЯТ

Не повече от мене. Точно толкова.

ЕДИП

Но как? Баща ми равен бил на чужд човек?

ВЕСТИТЕЛЯТ

Така е — ти не си ни мой, ни негов син.

ЕДИП

Зашо тогава свой син ме наричаше?

ВЕСТИТЕЛЯТ

От мене дар те бе получил някога.

ЕДИП

От чужд ме взел — а колко ме обичаше!

ВЕСТИТЕЛЯТ

Заштото тъй го скланяше бездейството.

ЕДИП

Ти сам ли ме намери, или — купи ме?

ВЕСТИТЕЛЯТ

Намерих те сред Китерон, в усоите.

ЕДИП

А ти защо си бил по тия краища?

ВЕСТИТЕЛЯТ

Планинските стада тогава там пасяха.

ЕДИП

Като платен овчар си служил, скитал си?

ВЕСТИТЕЛЯТ

И те избавих, синко, аз на времето.

ЕДИП

В каква беда си ми дарил спасение?

ВЕСТИТЕЛЯТ

За нея са свидетели нозете ти.

ЕДИП

Защо ми спомняш старото злочестие?

ВЕСТИТЕЛЯТ

Развързах аз нозете ти прободени.

ЕДИП

Заносил съм от пелени ужасен срам.

ВЕСТИТЕЛЯТ

От тази участ ти дойде и името.^[3]

ЕДИП

Но кой направи туй? Баща ми? Майка ми?

ВЕСТИТЕЛЯТ

Тоз, що на мен те даде, знае по-добре.

ЕДИП

Как? Дал ме друг, не си ме сам намерил ти?

ВЕСТИТЕЛЯТ

Да, ти ми бе предаден там от друг овчар.

ЕДИП

А кой бе той? За него нещо знаеш ли?

ВЕСТИТЕЛЯТ

От хората на Лая бил, разправяше.

ЕДИП

На Лая? Който беше цар във Тива ли?

ВЕСТИТЕЛЯТ

Да, негов бе. Овчар при него служеше.

ЕДИП

И още ли е жив, та да го видя аз?

ВЕСТИТЕЛЯТ

Вий, тукашните, най-добре ще знаете.

ЕДИП (към Хора)

От вас, събрани тута, някой знае ли
овчаря, за когото дума странникът?

В полето или тук да сте го виждали?
Кажете, да разкрием всичко. Време е.

ХОР

Не ще е, мисля, друг, а онзи селянин,
с когото тъй желаеш да се срещнете.

Ала Йокаста ще ни каже най-добре.

ЕДИП

Съпруго, оня, за когото пратихме,
не е ли тоз, когото сочи старецът?

ЙОКАСТА

Какво? Кого ни сочи?... Не мисли това...
И забрави ги... тия празни приказки...

ЕДИП

Това не може! При такива признания
аз искам да разкрия потеклото си!

ЙОКАСТА

За божовете! Ако жалиш себе си,
това не питай! Доста ми са мъките!

ЕДИП

Не бой се! Трижди роб да съм, на роби внук,
ти пак иде си останеш благородница.

ЙОКАСТА

Но моля ти се, чуй ме, не върши това!

ЕДИП

Не ще те слушам. Всичко ще узная аз!

ЙОКАСТА

Говоря ти със обич, за доброто ти!

ЕДИП

Това добро ме мъчи вече толкова!

ЙОКАСТА

Да не узнаеш нивга кой си, клетнико!

ЕДИП

По-бързо да се доведе тук пастирът!
А с род заможен нека се гордее тя!

ЙОКАСТА

О! О! Злочести! Казвам само толкова
и вече няма да ме чуеш никога!

(Излиза.)

ХОР

Зашо излезе с толкова горчива скръб,
Едипе, твоята съпруга? Страх ме е
в беда да не избухне туй мълчание.

ЕДИП

Каквото ще да става. Но рода си аз,
и малък да е, искам да го видя!
А тя, като жена, е горда — мисли си
навярно да не би да съм от долен род.
Не, аз се смяtam син на благосклонната
Съдба — не ще ме опетни безчестие!
Роди ме тя. А месеците, раждани
със мене, малък и голям ме сториха.
Така роден, не ще изляза друг сега.
Аз трябва да узная потеклото си!

(Влиза в двораца.)

[1] Истмийска земя — Коринт, град, разположен на превлака Истъм, който свързва Средна Гърция с Пелопонес. ↑

[2] Око за тебе е смъртта на татко ти — т.е. чрез смъртта на Полиб Едип проглежда през мъглата на предсказанията и се убеждава в тяхната недостоверност. ↑

[3] От тази участ ти дойде и името — Едип означава „Човекът с подутите нозе“. ↑

ТРЕТИ СТАЗИМ

ХОР

Строфа

Ако у мене има дарба
на ясновиdeoц — знай Китероне, кълна се в
Олимп, че щом изгрее
утре пълната луна,
ти ще чуеш как ще те славим: Едипов роден край,
негов татко и хранител.
В твоя чест хора ще вием ний за доброто, което
стори ти на царя.
Спасителю Фебе, с туй дано угодим на твоята воля!

Антистрофа

Чедо, коя, коя безсмъртна
те е родила? Пан ли, планинският скитник ли,
с нея се е срещнал?
Той ли, или Аполон
Локсий? Всички горски поляни така обича той!
Или царят на Килена^[1],
или Бакхус, що живее сам в планините високи,
дар те е получил
от нимфите в Хеликон, които обича да задиря?

[1] Царят на Килена — Хермес, който бил роден на планината Килена, в Аркадия. ↑

ЧЕТВЪРТИ ЕПИЗОД

(Влиза един Овчар, воден от Едипови прислужници.)

ЕДИП

Ако е нужно да се сетя, без да съм
го срещал, старци — мисля, виждам пастира,
когото толкоз дирахме. Да, много стар —
като тогова — вижда се, връстник му е.
А още виждам, че го водят моите
прислужници. Но ти ще знаеш по-добре
от мене — и преди си виждал пастира.

ХОР

Познах го, той е, сигурно — на Лая бе
най-верният от неговите пастири.

ЕДИП

Ще питам първом тебе, коринтиецо —
за него ли говориш?

ВЕСТИТЕЛЯТ

Той е, същият.

ЕДИП

Хей, старче, гледай тук и отговаряй ми,
каквото питам! Лаев ли човек си бил?

ОВЧАРЯТ

Бях роб — не купен, в къщи ме отхраниха. [1]

ЕДИП

Какъв си бил у тях, какво си работил?

ОВЧАРЯТ

Речи го, ходих цял живот с добитъка.

ЕДИП

Най-често по кои места прекарваше?

ОВЧАРЯТ

Ту в Китерон, ту в близките околности.

ЕДИП

Тогова да си виждал нейде помниш ли?

ОВЧАРЯТ

Какво да върши? За кого е думата?

ЕДИП

За този тук. Да си го срещал някъде?

ОВЧАРЯТ

Не мога да ти кажа още тоя час.

ВЕСТИТЕЛЯТ

И нищо чудно, господарю. Чакайте,
забравеното ще му спомня. Сигурно
той помни как във Китерон ний двамата
стада пасяхме (той пасеше две, а аз —
едно) и три лета живяхме заедно —
от пролет, та догде Арктур изгряваше.^[2]
Аз карах зиме моето в кошарите,
той своите — във Лаевите дворове.
Какво? Така ли бе, или не бе така?

ОВЧАРЯТ

Да, истина, макар че бе отдавна то.

ВЕСТИТЕЛЯТ

Кажи, нали ми беше дал дете едно,
да го отгледам като свое собствено?

ОВЧАРЯТ

Зашо е туй? Защо ме питаш толкова?

ВЕСТИТЕЛЯТ

Онуй дете е този мъж, приятелю!

ОВЧАРЯТ

Да те убият боговете!... Я мълкни!

ЕДИП

Ах, старче, не проклиной него! Твоите
слова заслужват повече проклятие!

ОВЧАРЯТ

Добри ми господарю, във какво сгреших?

ЕДИП

Не искаш да говориш за детето.

ОВЧАРЯТ

Не знае нищо, брътви празни приказки.

ЕДИП

С добро не щеш — ще кажеш под мъчение!

ОВЧАРЯТ

Не ме наказвай, стар съм, царю, моля те!

ЕДИП

Извийте бързо на гърба ръцете му!

ОВЧАРЯТ

Зашо? Какво да кажа аз, нещастният?

ЕДИП

Детето ти на този мъж предаде ли?

ОВЧАРЯТ

Предадох го. Да бях умрял във оня ден!

ЕДИП

Ще дойде то — ако не кажеш правото!

ОВЧАРЯТ

А ако кажа право — още повече.

ЕДИП

Той почна, както виждам, пак с извъртане.

ОВЧАРЯТ

Не, не, нали ти казах вече — дадох го!

ЕДИП

Твой син ли беше, или не? Отде го взе?

ОВЧАРЯТ

Не беше мое. Други ми го дадоха.

ЕДИП

Кажи, кой род и кой от тези граждани?

ОВЧАРЯТ

Недей ме пита вече, царю, моля те!

ЕДИП

Загубен си, ако запитам втори път!

ОВЧАРЯТ

Човек от Лаевата къща — няма що.

ЕДИП

От робите му ли, или от близките?

ОВЧАРЯТ

Горко ми! Трябва да говоря ужаси!

ЕДИП

А аз — да слушам. Но — не може иначе.

ОВЧАРЯТ

Наричаха го негов син. Но твоята
съпруга в къщи ще разкаже по-добре.

ЕДИП

Детето ти е дала тя?

ОВЧАРЯТ

О царю! Тя!

ЕДИП

Зашо?

ОВЧАРЯТ

За да го умъртвя.

ЕДИП

Как, майка му,
нешастната!

ОВЧАРЯТ

От страх пред зли вещания.

ЕДИП

Какви?

ОВЧАРЯТ

Вестиха — ще убие татко си.

ЕДИП

Зашо, защо си го предал на стареца?

ОВЧАРЯТ

От милост, господарю. Мислех, в своя край
със него ще отиде. А за страшно зло
спасил го той. И ако ти си туй дете,
което сочи той — о, знай, злочестник си!

ЕДИП

Уви! Сега е всичко ясно, ясно е!
Да те погледна, слънце, за последен път!
Роден съм аз безчестно, във безчестен брак
живях и сам погубих кръвно близкия!

(Втурва се в двореца. Овчарят и Вестителят бързо излизат.)

[1] *Бях роб — не купен, в къщи ме отгледаха —* към родения в дома на господаря роб се отнасяли по-меко, отколкото към робите, които купували. ↑

[2] *Догде Арктур изгряваше* — т.e. до настъпването на есента. Арктур е главна звезда в съзвездието Воловар. ↑

ЧЕТВЪРТИ СТАЗИМ

ХОР

Първа строфа

О, смъртен човешки род,
как нищожен те виждам аз
в твоя земен живот!
Та кой ли, кой между нас
знае истинско щастие?
Мисли той, че е в щастие — в миг
с тази измама загива...
И твоят пример е жив пред мен,
и твоята участ, твоята!
Клети Едипе, на този свят
аз щастие не виждам!

Първа антистрофа

С изкусно насочен лък
той постигна честити дни,
пълно щастие. Зевсе, той
срази кривоноктия сфинкс,
който пееше песни,
твърда крепост застана той
в смъртния час на града ни.

От оня ден повелител аз
зова те. С върховни почести
ти бе почетен и стана цар
в могъща наша Тива.

Втора строфа

Но има ли сега от тебе по-злочест?
Кой гине тъй печално, кой е с толкова
беди в превратния живот?
Уви! Едипе славен вред!

Стигна ти една
гръд — и като син,
и като съпруг
морен да склониш глава!
Как е могло тъй дълго, как,
брачното ложе на твоя баща
тъй мълчаливо тебе да понася?

Втора антистрофа

Издебна те със зорък поглед Времето
и то осъжда твоя тъй злощастен брак
на син и на родител! О!
О! Лаев сине, по-добре
нивга да не бях
зървал твоя взор!
Ах, безкрай скърбя!
От гърдите скръбен вик
екне. Но, право, от тебе днес
аз си поемам дъха и ти
даде покой на моя морен поглед.

ЕКЗОД

(Влиза един Домашен вестител.)

ДОМАШНИЯТ ВЕСТИТЕЛ

О граждани, най-тачени в страната ни,
какви беди ще чуете и видите
и как ще заскърбите, ако още сте
със грижа за рода на Лабдакидите!
Ни Истър, нито Фазис би очистили
тоз дом от всички скрити в него ужаси!
Ще видим волни и неволни бедствия
след малко. Но от всичките страдания
най-много ни покъртва доброволното.

ХОР

Това, което знаем, е ужасна скръб.
Какво сега? Какво ще кажеш повече?

ДОМАШНИЯТ ВЕСТИТЕЛ

С най-бърза реч да кажа и да чуете
вестта ми: дивната Йокаста — мъртва

ХОР

О, бедната! А от какво загина тя?

ДОМАШНИЯТ ВЕСТИТЕЛ

От своята ръка. Но най-печалното
не е пред нас, не виждат го очите ви.
Все пак и ти, доколкото си спомня аз,
ще чуеш участта на тая клетница.
Когато с бяс се втурна във палатите,
към брачната постеля се отправи тя,

заскубала със две ръце косите си.
Братата тръшна, па завика горестно
умрелия отдавна Лай. Говореше
за брачна нощ, която го погубила
и след това обрекла нея, майката,
от неговия син да ражда клетници.
Ридаеше, нещастната, над ложето,
в което мъж от мъж родила, син от син.
А после — как умря, не зная. С викове
Едип се втурна вътре и не можехме
докрай да видим злото й. Загледахме
към него, който тичаше объркано.
Той тича, иска меч от нас и пита ни
жена му де е, не жена му — нивата
със двоен плод — със него и с децата му.
В беса му някой бог му каза де е тя,
не ний, които бяхме там. С ужасен вик,
като че ли натам го някой водеше,
към двойната врата се втурна бясно той,
оста изтръгна и влетя във стаята.
Там виждаме царицата увиснала,
на шията със примка. Щом нещастникът
я зърна, страшно изрева и примката
разбърза. И когато долу, клетата,
се просна — о, ужасно бе за гледане! —
извади той от дрехата ѝ златната
игла, с която беше тя прихваната,
издигна я и я заби в очите си
и викаше: „Ни злото ми ще видите,
нито греха ми! Гледайте сред вечен мрак
ония, що не биваше да виждате,
и моите любими не познавайте!“
И не веднъж, а с всяка дума удряше
в отворените си очи. И кървави
зениците струеха по страните му.
Не капки кръв се стичаха, а тъмен дъжд
и кървав град обливаше лицето му.

От двама гръмна злато — срещу двамата.
И той, и тя еднакви бяха в злото си.
Ах, старото блаженство бе наистина
блаженство! Днес, във този ден — стенания,
разруха, гибел и позор — и няма зло,
което да не виждаме в бедата им!

ХОР

На себе си дойде ли вече клетникът?

ДОМАШНИЯТ ВЕСТИТЕЛ

Вратите вика да разтворим, целият
народ да види тук отцеубиеца,
чиято майка... — не, мълча, греховно е!
Крещи — ще бяга от града и в този дом
не ще стои под своите проклятия.
Но трябва му опора тук, разбира се,
водач — непоносима му е болката.
И ти ще видиш сам това. Разтварят се
вратите. Подир миг ще видиш зрелище,
което би покъртило и враг дори.

(Влиза Едип.)

комос

ХОР

О страдание страшно за нашия взор!
Най-ужасно от всичко, което до днес
съм видял! Какъв гибелен бяс те обзе,
о злочести? Какво божество връхлетя
върху тебе със този чудовищен скок,
върху твойта безрадостна участ?
О, горко ти, горко! Но не мога очи
върху тебе да спра, а как искам сега
да те питам, да слушам, да гледам! Така
ме изпълва със ужас видът ти!

ЕДИП

О, горко ми, горко! О, злочестият аз!
Но къде на земята ме водят сега?
Но къде отлетява гласът ми, къде?
Докъде ме доведе, о боже!

ХОР

До страшно зло — нечуто и невиждано.

*Първа строфа***ЕДИП**

О тъмнина!
О облак, свесен над мене, ужасен облак — немея!
Непобедим и непрогледен мрак!
Горко ми! О!
О, пак горко ми! Как пронизват болките
от раните и споменът за злото ми!

ХОР

Разбираме, че в толкова нещастия
е двойна твойта скръб и двойна — мъката.

*Първа антистрофа***ЕДИП**

Приятелю,
едничък верен служител оставаш с мене. Ти чакаш
загрижен за мене, слепецът, сега.
Уви! Уви!
Не си ми скрит, не си — познавам ясно аз,
макар и в мрак — звучи до мене твойт глас.

ХОР

О, страшно дело! Как можа очите си
да загасиш? Кой бог ти е внушил това?

Втора строфа

ЕДИП

Сам Феб-Аполон, приятели, Феб
изведе злото до края, ах, злото — моите мъки!
Но никой друг не ми срази очите, не — аз, клет.
Какво ли сега със тях
ще гледам, щом не виждам нищо радостно?

ХОР

Тъй беше, както казваш, тъй.

ЕДИП

Какво да гледам днес, какво
да любя вече и кого
да слушам вече радостен, приятели?
Водете ме оттук — по-бързо, далек,
приятели, далек, че смърт нося аз,
проклет и безкрай омразен съм аз
на всички богове!

ХОР

Злочести — с мисълта и с теглилата си!
Как исках да не те позная втори път!

Втора антистрофа

ЕДИП

Да бъде проклет тоз, който свали
в гората тежките връзки от мене, взе ме, от гибел
изтръгна ме и ме спаси, но не за радост, не, не!
Тогава да бях умрял,
не щях да страдам тъй ни аз, ни моите!

ХОР

И аз бих пожелал това.

ЕДИП

Баща си аз не бих убил,
не бих се днес наричал мъж
на тази, от която съм роден, уви!
Сега съм проклет, безчестно роден,
постеля делих със майка си аз!
И има ли зло, от злото по-зло,
Едипа то слетя.

ХОР

Не знам добре ли стори ти, но по-добре
да бе умрял, отколкото да бродиш сляп.

ЕДИП

Не казвай, че не съм постъпил най-добре
така, недей, не ме съветвай повече!
Не знам с какви очи бих гледал татко си,
когато ида в ада, между сенките,
и майка си, злочестата: вината ми
пред тях не ще изкупи и бесилката.
Ала копнял ли бих да срещна погледа
на своите деца — родени, както са
родени? Ах, ни тях ще видят моите
очи, ни Тива с крепостта, ни божите
свещени изваяния! Тях, беден аз —
най-знатният сред Кадмовите граждани, —
изгубих, като обявих да гонят вред
безбожния, посочен от небесните,
явен на нас като престъпник Лаев син.
И тоя срам понесъл върху себе си,
как бих могъл открыто да ви гледам аз?
Не, не! Да можех да затворя извора
на всеки звук — заключил бих отвсякъде
тогава тая тъй нещастна моя плът!
Да бъда сляп и да не чувам! Сладко е
да не съзнаваш своето нещастие.
Зашо ме Китерон прие, зашо тогаз

не ме уби, та да не се показвам тук,
пред тези, от които съм роден, уви!
О Полибе, Коринте, стари бащини
дворци — така ви мислех аз, — о, колко зло
под хубостта ми сте били отхранили!
Престъпник съм, роден съм от престъпници!
О кръстопът! Долино в мрак забулена!
Изпихте вие мойта кръв — кръв бащина,
която сам пролях! Дали си спомняте
какво направих там, сред вас, и после тук —
какво извърших после тук? О двоен брак!
Роди ме ти и пак покълна в твоите
недра едно и също семе! Ти роди
баша и братя, и деца — еднаква кръв,
жени, съпруги, майки — най-позорното,
което е възможно между смъртните!
Но — срамно дело, срамни са и думите.
По-бързо, за безсмъртните, водете ме!
О, скрийте ме, убийте ме, хвърлете ме
в морето и не ще ме вече виждате!
Елате, докоснете се до клетника!
Послушайте, не бойте се! Бедата ми
е само моя — не сполита другого!

ХОР

Навреме иде тук Креон. Молбите ти
ще чуе той, и той ще ти даде съвет.
В земята ни остана той едничък страж.

ЕДИП

Беда за мен! Какво ще му говоря?
Какво доверие заслужвам? Толкова
несправедливо се отнесох с него аз!

(Влиза Креон, с него — Антигона и Испена.)

КРЕОН (към Едип)

Не съм дошъл, Едипе, да злорадствувам,
не съм дошъл и с укор за обидите.

(Към Хора)

Ако не се срамувате от смъртните,
побойте се от пламъка на Хелиос,
на царя-животворец! Не показвайте
такова зло открыто! Не търпи това
земята, ни дъждът свещен, ни слънцето.
По-скоро въведете го в палатите!
На свой е само позволено — своите
да гледа и да слуша във бедите им.

ЕДИП

За бога! Ти премахна страховете ми!
Ти идеш благ при мен, при най-престъпния!
О, чуй, за тебе моля, не за себе си!

КРЕОН

Какво желаеш, та ме молиш толкова?

ЕДИП

Махни ме от града, прати ме някъде,
където няма да продумам никому!

КРЕОН

Така бих сторил, ала искам по-напред
от бога да узная как да действувам.

ЕДИП

Но ясни са словата му — безбожния
отцеубиец, казва, да погубите.

КРЕОН

Така ни каза той. Но в тези трудности
е най-добре да питаме за нужното.

ЕДИП

И за такъв нещастник ли ще питате?

КРЕОН

Сега на бога вярваш и самият ти.

ЕДИП

Към тебе се обръщам със молбите си.
Онази, в къщи, положи във гроба и
тъй, както знаеш. Дълг е то към своите.
А мене как ще иска този бащин град
да гледа жив сред своите поселници?
Пусни ме в планините, там, където е
и моят Китерон — а него моите
родители за гроб са ми отсъдили.
И да умра тъй, както те са искали.
Но знам добре: ни болест, нито друго зло
ще ме сломи. Не щях да се спася от смърт,
ако не се спасих за страшни бедствия.
Но да върви, където ще съдбата ми!
За моите момчета ти не се грижи,
Креоне мой, мъже са те и никъде
не ще усетят липса във живота си.
Но моите злочести две момичета!
На пълната трапеза те не сядаха
без мене, до каквото се докоснех аз,
със мене го деляха те! Грижи ми се
за тях! И остави ме със ръцете си
да ги допра, да си изплача мъката!
О царю,
о благородни, нека! И допра ли ги
с ръце, ще мисля: пак са мои, виждам ги.
Що думам?
Не чувам ли, о богове! Те, милите,

ми плачат! О, Креон се е смилил над мен
и ми е пратил моите сладки рожбици!
Така ли?

КРЕОН

Така, Едипе. Аз ти ги доведох тук,
че зная — тая радост ти жадуваше.

ЕДИП

Честит бъди! Дано за добрината си
получиш участ по-добра от моята!
Деца, къде сте? Тук елате, в моите,
във братските ръце, които сториха
да виждате окървавени светлите
очи на своя роден татко. Аз, деца,
без сам да знам и видя, станах ваш баща
и ви родих с оная, що и мен роди.
Оплаквам ви. Не виждам ваште погледи
и мисля за горчивото ви бъдеще,
което ви очаква между хората.
Къде ли ще отивате по сборове
и празници, отдето не разплакани,
а радостни дома ще се завръщате?
А като дойде време в брак да встъпите,
тогава кой ще се реши връз себе си
такъв ужасен срам да вземе — гибелен
за моите родители, за вас, деца?
Кое ли зло ви липсва още? Татко си
уби баща ви, смеси се със майка си,
която го създаде, и от същата,
която го роди, доби и вас, деца!
С това ще ви обиждат вред. И кой ли мъж
ще ви поискан? Никой, никой, зная аз —
бездодни и безбрачни ще повехнете!
Креоне, Менойкеев сине, ти си им
баща от днес — ний, техните родители,
загинахме. Не ги оставяй в бедствия

и без съпрузи да се скитат — род ти са!
И не оставяй да ги стигне моята
беда, смили се — виждаш, тъй невръстни са
и нищо нямат, — ти си им едничкият!
О благородни, съгласи се, дай ръка!

(Креон му подава ръка.)

А вам, девица, ако ме разбирахте,
бих рекъл много, но сега — желая ви:
живейте, дето можете, но по-добър
живот от този, който случи татко ви!

КРЕОН

Стига си проливал сълзи! Хайде, влизай у дома!

ЕДИП

С мъка слушам, ала трябва.

КРЕОН

Всичко с време е добро.

ЕДИП

Знаеш ли какво желая?

КРЕОН

Ще ми кажеш и ще знам.

ЕДИП

Изпрати ме надалече!

КРЕОН

Искаш божие — от мен.

ЕДИП

Но небесните ме мразят!

КРЕОН

Скоро ще те чуят те.

ЕДИП

Истина ли?

КРЕОН

Не обичам да говоря, щом не знам.

ЕДИП

А сега, води ме вече.

КРЕОН

Но — децата остави!

ЕДИП

Не, недей, не ми ги вземай!

КРЕОН

Всичко не желай сега?
С тебе не вървя в живота туй, което си владял.

ХОР

Жители на мойта родна Тива, гледайте Едип,
който гатанките чутни разгада и бе велик!
Кой не гледаше със завист към честития му дял?
До какво море от страшни бедствия достигна той!
Затова, додето чакам сетния съдбовен ден
на человека, аз не ще го нарека блажен, преди
да си иде от земята, без да е видял беда.

(Илизат.)

Издание: Издательство „Ариадна“, 2002

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.